

Karl Drais

født den 29.4.1785 i Karlsruhe

dør 10.12.1851 i Karlsruhe

Kort biografi

Karl Drais (født Karl Friedrich Christian Ludwig, Baron Drais von Sauerbronn) var egentlig skogsarbeider i Badisk tjeneste. Han ble ved et senere tidspunkt fritatt for tjeneste, men mottok fremdeles lønn, slik at han kunne gi seg i kast med sin oppfinnerkarriere.

Han oppfant blandt annet en noteskrivemaskin, en hurtig-skrivemaskin med 16 bokstaver, to kjøremaskiner med fire hjul og fremfor alt den to-hjulede løpe-maskinen. Sistnevnte ble presentert den **12. Juni 1817** i Mannheim, og representerte starten på sykkelens og senere også den heste-løse mobilitet.

Flere ti-år senere ble denne oppfinnelsen av Pierre Michaux vidreutviklet til pedal-drevet sykkel, og la grunnlaget for utviklingen av bilen av Carl Benz.

Det var for slike oppfinnelser at Karl Drais ble utnevnt professor i mekanikk av den Badiske Storhertugen Carl. Hans forsøk med små muskelkraft-drevne jernbane "sykkler" fikk navnet Draisine.

Karl var en overbevist demokrat, og i 1849 avsa han sin adelstittel. Som følge av dette ble han ruinert etter den mislykkede Badiske revolusjonen. På grunn av bakvaskelse ble hans oppfinnelse av to-hjuls kjøretøy forsinket.

Det nye portrett

Etter omfattende studier, tegner Professor Dr.Hans-Erhard Lessing et nytt portret av oppfinneren Karl Drais.

Han beskriver en sårdeles oppvakt, talentfull, idealistisk og senere en overbevist 1849 demokratisk ung mann i kontrast til et 150 år gammelt bilde av en noe latterlig skogsarbeider av adelig avstamning.

Karl von Drais ble født den 29. April 1785 i den Badiske residensbyen Karlsruhe. Hans far Karl Wilhelm Friedrich Ludwig von Drais var regjerings- og Hoffsråd. Hans mor var Ernestine Christine Margaretha (født von Kaltenthal). Hans gudfar var den regjerende Grev Carl-Friedrich von Baden, som senere motiverte han til skogstjeneste.

Karl von Drais tilbrakte sin skoletid i Karlsruhe, avla eksamen ved realskolen i 1800, og reiste deretter på besøk til sin onkel (Friedrich Heinrich Georg) som drev en skole for skogsvorvaltning i Pforzheim. På grunn av et meget høyt antall søkere på stillinger som skogsforvaltere, studerte han Matematikk, fysikk og byggverk fra 1803 til 1805 i Heidelberg. Senere begynte han som skogsvorvalter i Baden, til han som tidligere nevnt bega seg til oppfinnerkunsten.

Hans far ble formann for Domstolene, og familien flyttet i 1810 til Mannheim.

Drais ble 1811 fritatt fra aktiv skogstjenete men med lønn, og henga seg fra nå av som oppfinner i Mannheim han får bygget en automatisk note-skriver (1812) og to fire-hjuls muskeldrevne kjøremaskiner (1813-1814). Sistnevnte ble presentert for et internasjonalt publikum ved Wiener Kongress. I tillegg skrev han matematiske avhandlinger og oppfant som slutfølge den to-hjulete løpemaskinen i 1817.

Deretter fulgte flere feilslåtte avlinger og hungersnød som følge av et vulkanutbrudd i Indonesia i 1815. Mange hester måtte nødslaktes fordi vorrådet ikke strakk til for menneskene. Dette medførte en stor interesse for Drais oppfinnelse "gå sykkel", en moderne sykkel uten pedaler.

Drais foretok en meget kjent tur på brosteinsveien (Chaussee) fra Mannheim til Schwetzingen Relais-hus (i dag Mannheims bydel Rheinau) den **12. juni 1817**, og dette var startskuddet for den private "hesteløse transport". Men Drais ble fratatt retten til fortjeneste for sin oppfinnelse, ettersom han var i statlig tjeneste, til tross for at han ikke lenger var aktiv i dette yrket. Bi-inntekter var på denne tiden strengt forbudt.

Han ble likevel tildelt et slags kunstnerstipend over ti år for sin "gå sykkel" av Storhertug Carl den 12. Januar 1818, som skulle bidra til en vidreutvikling av sin oppfinnelser.

Han fikk deretter tittelen "professor i mekanikk".

Gatene på denne tiden var meget dårlig egnet for Drais oppfinnelse. Draisin rytterne kjørte derfor utenom gatene i byene, noe som førte til et politiforbud i England, USA og til og med i Calcutta, og dette førte videre til en langsom utvikling av sykkelen og sykkeltrafikken verden over.

I 1822 reiser Karl til Brasil for og jobbe som landmåler, etter hans tilbakekomst til Mannheim 1827, utvikler han hurtig-skrivemaskinen, en Stenomaskin for 16-bokstaver.

Hans far dør i 1830. Ikke bare mister han sin far, men også kontaktene og støttespillerne for sin uvanlige oppfinner-karriere, og Drais blir offer for en aggressiv og systematisk-politisk mobbekampanje fra sin fars fiender.

Dette topper seg i et mordforsøk på Drais liv i 1838. Etter dette flyttet han i 1839-1845 ut til Wald Katzenbach i Odenwald, ca 5 mil fra Mannheim. Her testet han sine kjøretøyer på jernbaneskinner. Frem til i dag er Draisiner et begrep innenfor jernbaneverket. Senere flyttet han tilbake til sin fødeby.

Som tillhenger av revolusjonen, avsa Drais seg offentlig sine adelige privilegier 1849, og på grunn av den misslykkede revolusjon, ble Drais forfulgt og meget brutalt trakassert og nesten umyndiggjort.

Hans pensjon blir beslaglagt som et middel for staten til og tilbakebetale gjelden etter den misslykkede revolusjonen, og den 10. Desember 1851 dør Drais under meget beskjedene forhold.

Oversatt av Kristian Haugland Haakestad, Rosengarten (Tyskland) / Horten (Norge)
og Günter Leischner, Mannheim, Tyskland

Ungdomsfrimerker-serie "Sykkelenes historiske utvikling i Tyskland fra 1817 til 1925" til Karl Drais tohundredårige fødselsdag (Forbundsrepublik Tyskland / Vesttyskland, 1985).

Literaturliste:

Hans-Erhard Lessing, Automobilität - Karl Drais und die unglaublichen Anfänge
MAXIME Verlag, Leipzig; 2003, 528 sider, tallrike avbildninger, EUR 32,-
ISBN 3-931965-22-8